

Uvod

Hvala vam što ste kupili *Excel 2010 Bibliju*. Ukoliko tek sada počinjete da koristite Excel, obradovaće vas činjenica da se Excel 2010 koristi jednostavnije od svih prethodnih verzija.

Napisao sam knjigu da bih s vama podelio nešto od onoga što znam o Excelu i pomogao vam da efikasnije obavljate posao. Knjiga sadrži sve što je potrebno da biste naučili osnove Excela i započeli – sopstvenim tempom – savladavanje složenijih tehnika. U njoj ćete naći mnogo korisnih primera, kao i obilje saveta i tehnika do kojih sam došao tokom godina.

Da li je ova knjiga za vas?

Edicija *Biblija* u izdanju Mikro knjige namenjena je početnicima, onima koji već ponešto znaju, i iskusnim korisnicima. U knjizi koja je pred vama, sve važne komponente Excela obrađene su pomoću jasnih i praktičnih primera koje možete prilagoditi sopstvenim potrebama.

Pokušao sam da nađem ravnotežu između osnova koje svaki korisnik Excela mora savladati i složenijih tema namenjenih iskusnim korisnicima. Excel koristim već više od 20 godina i shvatio sam da se uvek može naučiti ponešto novo o njemu. Moj cilj je da to učenje bude proces u kom ćete uživati.

Verzije softvera

Ova knjiga opisuje isključivo Excel 2010 za Windows. Njen veliki deo važi i za Excel 2007, ali ako koristite stariju verziju programa, savetujem vam da odmah odložite knjigu i pronađete neku koja odgovara vašoj verziji Excela. Promene u korisničkom okruženju uvedene u Excel 2007 toliko su krupne da ćete se verovatno beznadežno zbuniti ukoliko ovu knjigu budete koristili za stariju verziju programa.

Pravila korišćena u knjizi

Svakako pročitajte ovaj odeljak da biste saznali koja su tipografska i organizaciona pravila korišćena u knjizi.

Excelove komande

Excel 2010 (poput Excela 2007) ima korisničko okruženje bez menija. Umesto sistema menija, Excel koristi sistem kontekstne trake s komandama (Ribbon). Reči duž vrha prozora (kao što su File, Insert, Page Layout itd.) nazivaju se *jezičci kartica* (engl. *tabs*). Kada pritisnete jezičak, na traci će biti prikazane komande sa izabrane kartice. Ime svake komande prikazano je (obično) pored ili ispod ikonice. Komande su organizovane u grupe, a ime grupe je prikazano na dnu trake s komandama.

U knjizi ću se pridržavati sledećeg pravila: navešću ime kartice, potom ime grupe, a zatim ime komande. Na primer, komanda za uključivanje prelamanja reči unutar ćelije, biće prikazana ovako:

Home ⇄ Alignment ⇄ Wrap Text

O tome kako se upotrebljava korisničko okruženje čitaćete u poglavlju 1.

Imena datoteka, imenovana područja i uneseni podaci

Ono što treba otkucati, biće prikazano **podebljano**. Imenovana područja su ispisana neproporcionalnim fontom. Duži unos s tastature obično je prikazan u zasebnom redu. Na primer, mogu vam reći da upišete ovakvu formulu:

= "Naziv dela: " &VLOOKUP (Broj Dela, SpisakDelova, 2)

Nazivi tastera

Nazivi tastera odštampani su normalnim fontom. Kad navodim da dva tastera treba pritisnuti istovremeno, povezani su znakom plus, kao u: „Pritisnite Ctrl+C da biste kopirali izabrane ćelije.“ U knjizi su korišćeni sledeći nazivi tastera:

Alt	strelica nadole	Num Lock	strelica udesno	End
Scroll Lock	Caps Lock	Home	PgDn	Shift
Ctrl	Insert	PgUp	Tab	Delete
strelica ulevo	strelica nagore			

Četiri tastera sa strelicama grupno se zovu *tasteri za navigaciju*.

Funkcije

Excelove ugrađene funkcije radnog lista napisane su velikim slovima, recimo ovako: „U ćeliju C20 unesite formulu SUM.“

Pravila koja se odnose na miša

U knjizi ćete naići na sledeće termine koji se odnose na miša:

- **Pokazivač miša** Sličica koja se kreće preko ekrana kad pomerate miša. Obično izgleda kao strelica, ali menja oblik kad pređete na određene delove ekrana ili dok obavljate određene postupke.
- **Postavite pokazivač** Pomerite miša tako da se pokazivač postavi na određeni element. Na primer: „Postavite pokazivač na dugme Save na paletu alatki“.
- **Pritisnite određeni element** Pritisnite levi taster miša i odmah ga pustite.
- **Pritisnite desni taster miša** Pritisnite desni taster miša i odmah ga pustite. U Excelu se desni taster miša koristi za prikazivanje priručnih (kontekstnih) menija koji se odnose na izabrani element.
- **Dvapat pritisnite taster miša** Dvapat brzo pritisnite levi taster miša.
- **Povucite** Pritisnite levi taster miša i držite ga dok pomerate miša. Povlačenje se koristi za biranje područja ćelija ili za promenu veličine objekta.

Istaknute oznake

Kroz celu knjigu nailazite na oznake kratkih pasusa koji su posebno značajni za određene grupe čitalaca. U ovoj knjizi korišćene su sledeće istaknute oznake:

NAPOMENA Ukazuje na nešto važno ili što treba zapamtiti. Njome se skreće pažnja na lakši način savladavanja nekog zadatka, ili ona označava nešto što je suštinski značajno za razumevanje odeljaka koji slede.

SAVET Ukazuje na efikasniji način obavljanja nekog posla, koji možda nije tako očigledan.

UPOZORENJE Ovu oznaku koristim kad god postoji mogućnost da operacija koju opisujem izazove probleme ukoliko niste dovoljno pažljivi.

REFERENCA Upućuje na neko drugo mesto u knjizi gde se govori o datoj temi.

CD Opisan primer ili datoteka nalazi se na pratećem CD-u.

NOVO Nova alatka u Excelu 2010.

Kako je knjiga organizovana

Knjiga sadrži šest glavnih delova i četiri dodatka.

Deo I: Početak rada u Excelu Ovaj deo se sastoji od devet poglavlja u kojima se predstavljaju osnove Excela, kao i „obavezna lektira“ za početnike. Verovatno će i iskusniji korisnici ovde pronaći korisne informacije.

Deo II: Rad s formulama i funkcijama U poglavljima drugog dela knjige saznaćete sve što treba da biste u Excelu vešto obavljali različite proračune.

Deo III: Izrada dijagrama i slika U poglavljima trećeg dela objašnjava se kako da napravite efikasne dijagrame. Pored toga, tu su i poglavlje o mogućnostima uslovnog formatiranja i poglavlje o novoj alatki Sparklines za izradu mini-dijagrama.

Deo IV: Napredne mogućnosti Ovaj deo se sastoji od deset poglavlja s temama koje se ponekad smatraju naprednim. Međutim, i mnogi početnici – kao i oni koji već solidno poznaju Excel – takođe će naći korisne informacije.

Deo V: Analiza podataka u Excelu Analiza podataka srž je poglavlja u petom delu. Korisnici svih nivoa znanja naći će u ovom delu teme koje ih zanimaju.

Deo VI: Programiranje na jeziku VBA To je deo za one koji žele da podese Excel prema svojim potrebama ili za one koji prave radne sveske ili dodatne programe namenjene drugima. Iza uvoda u snimanje makroa i programiranje na jeziku VBA, slede opisi obrazaca UserForm, dodatnih modula i događaja.

Dodaci Knjiga sadrži četiri dodatka u kojima se navode Excelove funkcije, sadržaj CD-a koji dobijate uz knjigu, drugi izvori podataka o Excelu i prečice s tastature.

Kako se knjiga koristi

Nije predviđeno da se ova knjiga čita od korica do korica, mada to slobodno možete učiniti. Ona više liči na priručnik za kojim ćete posegnuti kada:

- zapnete pri pokušaju da uradite nešto
- treba da uradite nešto što nikad ranije niste pokušali
- imate na raspolaganju malo slobodnog vremena i voljni ste da naučite nešto novo o Excelu.

Indeks je detaljan, a poglavlja se uglavnom bave jednom širom temom. Ukoliko tek počinjete da radite u Excelu, preporučujemo da pročitate prvih nekoliko poglavlja kako biste stekli osnovna znanja o programu, a zatim sami malo eksperimentišite. Pošto se upoznate sa Excelovim okruženjem, potražite poglavlja koja vas najviše zanimaju. Neki čitaoci će možda radije pratiti poglavlja po redu.

Nemojte se obeshrabriti ako ne razumete pojedine delove. Većina korisnika se sasvim lepo snalazi i sa malo Excelovih mogućnosti. Zapravo, ovde važi pravilo „80 prema 20“, što znači da 80 procenata korisnika Excela upotrebljava samo 20 procenata njegovih mogućnosti. Međutim, Excel je *veoma* moćna alatka, čak i ako koristite samo 20 posto njegovih mogućnosti.

Šta se nalazi na pratećem CD-u

Knjiga sadrži obilje primera, a na pratećem CD-u pronaći ćete odgovarajuće radne sveske smeštene u direktorijume koji odgovaraju poglavljima. U dodatku B nalazi se potpuna lista datoteka.

Pored toga, CD sadrži elektronsku verziju ove knjige na engleskom jeziku. To je pretraživa PDF datoteka kojom ćete efikasno prekratiti vreme ukoliko svoj prenosivi računar ponesete na sledeći međunarodni let.